

VAŽNOST »DRUGE EVANGELIZACIJE« U SADAŠNJEM ČASU

Ilija Čabraja

Uvod

Pitanje evangelizacije postalo je u naše vrijeme pastoralni problem kojemu se posvećuje velika pažnja. Prije nego bilo što reknemo o ovom problemu, potrebno je vidjeti kako je došlo do aktualizacije ovog pitanja.

Sam termin »evangelizacija« nije nov i nepoznat, premda II. vatikanski koncil nije o evangelizaciji posebno raspravljao. Biskupska se sinoda 1974. god. pozabavila ovim pitanjem i sinodalni su oci dali posebnoj komisiji zadatak da na temelju vođenih rasprava pripremi dokumenat. Papa Pavao VI. taj je dokumenat pregledao i 8. XII. 1975. god. potvrdio, te je izdan kao apostolski napatuk pod naslovom *Evangelii nuntiandi*. U tom se napatku izričito govori o pojmu evangelizacije u drugom poglavlju.¹

Dok se Crkva u Europi osjećala još uvijek sigurno, samouvjereno, i živjela od »starih dobrih vremena«, dotle je Biskupska sinoda u Latinskoj Americi već 1974. god. razmatrala o nužnosti i mogućnostima evangelizacije južnoameričkog kontinenta. Treba spomenuti da su njezina zapazanja našla odjeka u apostolskom napatku *Evangelii nuntiandi*. Svjesno novonastalih problema u društvu, kao i sve veće distanciranosti prema Crkvi, Vijeće biskupskih konferencija Europe bilo je prisiljeno pozabaviti se novonastalim prilikama te s tim u vezi dati odgovor na pitanje, kako ponovno evangelizirati stari kontinent. V. simpozij spomenutog Vijeća, održan od 4. do 8. X. 1982. god. nedaleko od Rima, dao je naslutiti šta zapravo muči današnju Crkvu u Europi. Tema Simpozija nije bilo neko današnje goruće pitanje, kao što su na primjer nezaposlenost, mladi, droga, naglo opadanje svećeničkih i redovničkih zvanja, nego je glasila: »Kolektivna odgovornost biskupa i biskupskih konferencija Europe za evangelizaciju kontinenta«. Da biskupi nisu bili u stanju dati zaokružen i cjelovit odgovor na ovaj aktualni problem, očito je iz činjenice što su istu temu nastavili razmatrati i na VI. simpoziju u Rimu od 7. do 11. X. 1985. god. Tema je ovaj puta glasila: »Sekularizacija i evangelizacija danas u Europi«. Ovom su Simpoziju prethodili pokrajinski sastanci na kojima su uz biskupe sudjelovali također teolozi, sociolozi i znanstvenici drugih empirijskih znanosti. Cilj ovako temeljite pripreme nije bio razraditi detaljnu strategiju »druge evange-

¹ I naši su teolozi dali svoje primjedbe za pripremu Biskupske sinode 1974. god. Vijeće za nauk vjere pri našoj BK je održalo »Mali teološki simpozij« 19. VI. 1974. god. o temi: »Evangelizacija u suvremenom svijetu«. A. Rebić je sabrao materijale s tog simpozija i KS ih je izdala; usp. *Evangelizacija suvremenog svijeta*, Zagreb 1975.

lizacije« u Europi, nego dati cjelovitu i sigurnu analizu situacije, kako znanstveno-kulturne tako i unutar crkvene. Rezultati VI. simpozija Vijeća biskupskih konferencija Europe biti će i nama podloga u izlaganju.

1. Neki aspekti sadašnjeg stanja u Europi s posebnim naglascima na naše prilike

Činjenica je da je Europa doživjela u zadnjim desetljećima velike promjene na kulturnom, političkom, društvenom i ekonomskom području, što je bez daljnjega ostavilo traga i na religiju. Opravdano je postaviti pitanje za novim naglascima u naviještanju vjere. Da bi se mogli poduzeti novi koraci u tom smjeru, treba najprije sagledati sadašnje stanje. Bilo bi veoma neodgovorno za nastale poteškoće u prenošenju vjerskog sadržaja paušalno osuditi razvoj tehnike ili novonastali kritički svjetonazor.

1.1 Sekularizacija

Analizirajući današnje stanje u Europi, već su na V. simpoziju Vijeća biskupskih konferencija Europe izbačena dva pojma na površinu: »sekularizacija« i »konzum«. Oni su smatrani glavnim uzročnicima krize. Sudionici VI. simpozija bili su ipak suzdržaniji, jer se pojmovi »sekularizacija« i »sekularizam« po svom značenju mogu upotrijebiti dvosmisleno. S jedne strane »sekularizacija« ima neutralno značenje, a s druge pojam »sekularizam« opisuje uzrok dekristijanizacije. Opravdana i legitimna sekularizacija jest nastojanje, »koje jednostavno nije nespojivo s vjerom odnosno religijom, da se u stvorenju, u svakoj stvari ili događaju otkriju zakoni po kojima se sa stanovitim nezavisnošću ravnaju, u duboku uvjerenju da je te zakone postavio sam Stvoritelj. Nedavni Sabor govorio je u tom smislu o autonomiji kulture i naročito znanosti« (EN, 55; usp. GS, 36, 41). Sekularizacija koja je nepomirljiva s kršćanskom vjerom jest sekularizam, a to je »poimanje svijeta prema kojem se svijet tumači sam sobom i nema potrebe da se pribjegava Bogu. Bog tako postaje suvišan i samo smeta. Takav sekularizam, da bi priznao čovjekovu moć, na kraju napušta Boga i, štoviše, počinje ga nijekati« (EN, 55). Sekularizaciju treba svakako gledati kao proces koji je u Europi uzeo maha, a od čega nismo ni mi na našem prostoru pošteđeni. U našim je krajevima to najočitije pospješila migracija sa sela u gradove. Ljudi su bili naglo otrgnuti iz dotada tradicionalno-kompaktne sredine, iz patrijarhalnih obitelji, u novu koja je za njih bila strana. To ih je stanje tjeralo u usamljenost. Gledano čisto s religioznog stanovišta, ti su ljudi upali u kušnju sekularizma: čini dobro za čovjeka, Bog ti nije potreban, čime je sakralna stvarnost vremenom sama od sebe iščezavala. Ovdje se ne mislimo dublje baviti pojavom sekularizma; samo ćemo spomenuti nekoliko zapažanja koja su očevidna za našu religioznu situaciju. Kao što je to slučaj u cijeloj Europi, tako se i u nas jasno mogu uočiti slijedeće pojave: sve je manji broj onih koji nedjeljom pohađaju sv. Misu; raste privatizacija i individualizacija religije; opaža se sve veća crkvena distanciranost; i kao najgore, osjeća se da obitelj nije više mjesto gdje se vjera dalje prenosi i tumači.

Ne možemo ispustiti iz vida također ideološko-politički forsirani sekularizam, ali isto tako ne možemo a da se samokritički ne upitamo, koliko mi, tj. Crkva kao takova, snosimo odgovornosti za ovakovo stanje. U svom govoru sudionicima VI. simpozija Vijeća biskupskih konferencija Europe papa Ivan Pavao II. je rekao, analizirajući sliku »sekulariziranog« europskog čovjeka: »Možemo reći da je to čovjek toliko obuzet zadacima na izgradnji 'zemaljskog grada' da je izgubio iz vida, ili pak namjerno isključio, 'nebeski grad'. Bog ostaje izvan njegova životnog vidokruga« (ESE, str. 13).² Crkva je poslana upravo ovakve evangelizirati i to danas i na ovom našem prostoru.

1.2 Ateizam

Analizirajući religiozno stanje u Europi, nadbiskup Mecheln-Brüssela kardinal Gottfried Danneels kaže da se moramo »sve više baviti odsutnošću Boga. I u krajevima koji su ostali jako kršćanski, i u srcu svakog vjernika, ateizam, teoretski ili praktični, ostavlja svoj pečat« (ESE, str. 24). Ateizam je protivljenje svakoj tvrdnji o Bogu i božanstvu. On pretpostavlja kršćanstvo i u tom smislu je postkršćanski fenomen. Međutim, već je biblijski izvještaj o stvaranju svijeta prekinuo mitski svjetonazor, pri čemu je jasno došlo do izražaja da je Bog tvorac svijeta; dakle svijet je njegovo djelo. Samim tim je Biblija postavila granicu, naime razlučene su dvije stvarnosti: Bog je izražen kao apsolutno biće a svijet je materijalna stvarnost. Tako imamo dvije nespojive, sasvim suprotne kvalitete. Tek nakon što je Bog bio radikalno prihvaćen kao apsolutno biće, bilo je moguće radikalno ga i zanijekati. Mi danas govorimo o različitim formama ateizma i ovdje bi trebalo spomenuti barem osnovne karakteristike svakoga od njih.

1.2.1 Znanstveni ateizam

Tu spadaju svjetske stvarnosti kao što su kultura, znanost, umjetnost, priroda i politika. Za ova područja, za njihovo dublje rasčlanjivanje i upoznavanje, čovjek više ne treba Boga i otuda imamo ateizam, odnosno agnosticizam i to kao naturalistički, materijalistički, scijentistički. Ovaj tzv. znanstveni ateizam »označen je bezgraničnim povjerenjem... u napredak znanosti, filozofske refleksije, znanosti o čovjeku (posebno sociologije) i tehnologije. Ukratko, znanstveni ateizam pun je neslomljivog povjerenja u Razum« (ESE, str. 25).

1.2.2 Humanistički ateizam

Ovdje se izričito niječe dostojanstvo i sloboda Boga. Tako su nastali humanistički ateizam slobode i politički ateizam oslobođenja. Treba posebno istaknuti dva mislioca kao pretače i pobornike humanističkog ateizma, a to su L. Feuerbach i K. Marx.

L. Feuerbach je bio teolog, koji se kasnije razvio u filozofa antropološkod svjetonazora. Bio je hegelovac, koji je pokušao materijalistički

² Skraćena ESE bit će upotrebljavana za: Evangelizirati »sekulariziranu« Evropu, Dokumenti 80, Zagreb, 1986.

shvatiti misaonu stvarnost. Feuerbach tumači nastanak religije pomoću tzv. teorije o projekciji. Budući da čovjek u sebi ne nalazi ispunjenja, on projicira svoje želje na beskonačnost u Bogu. Međutim čovjek se već samim tim otuđuje od sebe, tj. to vodi do negacije čovjeka. Prema tome NE Bogu jest DA čovjeku. »Homo homini Deus — to je vrhunsko praktično načelo, to je prekretnica svjetske povijesti«, kaže Feuerbach.³

K. Marx je preuzeo za kritiku religije Feuerbachov humanistički ateizam. Marx je vjerovao da je Feuerbach načinio konačnu kritiku religije u svojoj knjizi: *Das Wesen des Christentums* (Biće kršćanstva).⁴ Kao što je to za Feuerbacha tako je i za Marxa religija čista čovjekova projekcija. Kako za Feuerbacha tako i za Marxa ateizam nije čista negacija, nego negacija negacije. Ovu i ovakovu vrstu ateizma predpostavlja komunizam, ali ateizam sam još nije komunizam. Marx je smatrao da će humanistički impulsi ateizma naći svoje ostvarenje tek u komunizmu. Prema Marxu čovjek je svoj vlastiti otkupitelj.

Kad je riječ o kritici religije kod L. Feuerbacha i K. Marxa, ne smijemo ispustiti iz vida da oni nisu uvidjeli da religija nije produkt lošeg ekonomskog i socijalnog stanja i da ona ne odumire revolucionarnim promjenama. Tako smo svjedoci da religija nije odumrla do dana današnjeg u tolikim komunističkim zemljama, i ne samo da se je održala, nego se je naprotiv obnovila i ojačala. Treba znati da ovakav vjerski procvat ovisi i o jednom drugom pitanju, naime komunizam nije uspio sve do danas, a vjerovatno i neće s ovakovim svjetonazorom, dati točan odgovor na pitanje o smislu života, o pitanju osobne sreće, osobne sudbine, patnje, krivnje i smrti. Na ta osnovna pitanja ne može se odgovoriti samo parolom o napretku prema besklasnom društvu. Međutim, kršćanstvo ne gleda čovjeka samo kao predmet društvenih odnosa, nego kao osobu koja posjeduje vrijednosti i dostojanstvo u samoj sebi (usp. GS, 12).

1.2.3 Militantni ateizam

Ovaj oblik ateizma nije u komunizmu izumro, naprotiv nailazimo na stremljenja koja se »pothranjuju... povijesnim sjećanjima koja su malo precizna i tiču se Crkve kao institucije te svakodnevnog života svećenika i prelata. To je antiklerikalizam naroda koji uvijek traje, naroda koji pati od uspomene na prastare nepravde i bijedu« (ESE, 26). Lenjinov stav da je ateizam bitan za marksizam — zato je on bio borbeniji nego sam Marx i Engels — očituje se i danas i to kao »ateizam reakcije«.

1.2.4 Praktični ateizam

To je nijekanje Boga praktičnim držanjem, što se očituje u indiferentnom stavu naprama vjeri u Boga. Ovaj ateizam »postoji u svako vrijeme, iako je u nekim epohama bio ublažen pa i ograničen društvenim

³ Usp. *Das Wesen des Christentums*, Bd. 2, str. 408 sl.

⁴ *Das Wesen des Christentums* (1841), ed. W. Schuffenhauer, Bd. 1., Berlin, 1956.

pritisćima. Uvijek je postojao osjećaj za nužna i prolazna dobra, postojala je duhovna tupost, nezainteresiranost za temeljna pitanja, osim možda pred vlastitom smrću! Uvijek je bilo i uskrsnuća poganstva. To je praktični ateizam potrošačkog društva: on se nalazi pred užitkom 'panem et circenses', pa kako da se brine za nauk i moral tko upozorava na opasnosti tako divnog svijeta? To je kult svega, odmah, i neposredni zaborav kad je potrebno proći kroz neku patnju« (ESE, str. 26).

Promatrajući ove različite vidove ateizma, jasno je da je praktični ateizam »najopasniji i najneiskorjenjeniji«, ta »duhovna tupost« (ESE, str. 29). II. vatikanski koncil vidi u ateizmu »vrlo ozbiljne pojave našeg vremena« (GS, 19). Kad se govori o uzrocima ateizma onda Koncil kaže: »... ne malu ulogu za postanak tog ateizma mogu imati vjernici, ukoliko treba reći da oni zanemarivanjem vjerskog odgoja ili netočnim i pogrešnim izlaganjima nauke ili također nedostacima svoga religioznog, moralnog i socijalnog života, pravo lice Boga i religije prije zakrivaju nego otkrivaju« (GS, 19).

Činjenica je da teoretski ateizam odumire ali zato se praktični sve više širi. Teoretski je ateizam postao okamenina i ostao je samo kao ostvaština prošlosti. Ovaj teoretski vid ateizma skoro da više nikoga i ne zanima, ali je sve veći broj onih koji tako žive kao da Boga nema. Oni govore o Bogu kao agnosticima; da li Bog postoji ili ne, to je njima svejedno. Upravo je ovo izazov Crkvi, jer je ona pozvana da oživi osjećaj vjere među ljudima. Crkva mora jasno predočiti da je vjera u Boga nešto od životne važnosti.

Kad govorimo o ateizmu, ne smijemo ovdje miješati one koji ne vjeruju. Ateizam je odluka, odbijanje. Ona bi trebala imati privatno značenje, no u stvarnosti se zapravo antiteizam službeno propagira i nameće. Nevjernik, međutim, može biti netko tko nije donio jasnu odluku: Bog mu ništa ne znači, ali mu se ne protivi.

Praktični je ateizam doveo teologiju u neugodan položaj. Teologiji kao da nedostaju slike, simboli, pojmovi i kategorije pomoću kojih bi se svijetu pokazala razumljivom. Upravo je u tome kriza današnje teologije; naime, nije jasno kako učiniti govor o Bogu razumljivim.

2. Evangelizacija

Glagol *euangelizomai* (naviještati radosnu vijest) pojavljuje se 54 puta u NZ: u Mt samo jedan put (11,5), u Lk (uključivši i Dj) 25 puta, a u Pavla 19 puta. Zanimljivo je da Mk nikako ne upotrebljava glagol, nego imenicu *euangélion* (Radosna vijest) 7 puta.⁵ Ne možemo sa sigurnošću reći da je Isus sam upotrebljavao ovaj izraz (odnosno za ovo ekvivalentnu riječ u hebrejskom, odnosno u aramejskom), jer za to nemamo

⁵ Usp. R. Morgenthaler, *Statistik des neutestamentlichen Wortschatzes*, Zürich—Stuttgart, 1958., rep. 1973; W. Bauer, *Wörterbuch zum Neuen Testament*, Berlin ³1971, 574—557; B. Friedrich, ThWNT II, 705—737; G. Strecker, EWNT II, 176—186.

sigurnih dokaza, ali to i nije odlučujuće nego da li taj pojam pogada bit stvari, tj. da li izražava ono što je Isus naviještao. Isus je htio najaviti dolazak Kraljevstva Božjeg, što je Marko jasno istaknuo u 1,14 sl Marko je u ova dva retka dao sumarij Isusova djelovanja; Isus je »propovijedao« (kerýssō), što istovremeno označava ono što je naviještao i djela koja je činio. Isusova propovijed nije nešto prazno, samo izgovoreno (informativnog karaktera), nego djelotvorna riječ. Tu spadaju i sva znamenja koja je Isus činio; ona nemaju svrhu da im se samo divimo, nego su sama kao takova navještaj. Zanimljivo je da Marko na koncu Evanđelja ponovno upotrebljava izraz »propovijedanje«. On stavlja uskrsnulom Isusu u usta, da on daje svojim učenicima zapovijed: »Pođite po svem svijetu, propovijedajte Evanđelje svemu stvorenju« (16, 15). Ali propovijedanje učenika ne obuhvaća samo riječi i djela ovozemaljskog Isusa, nego i njegovu sudbinu koju je doživio na koncu djelovanja: vijest o križu, uskrsnuću i uzašašću. Tako je za Marka Evanđelje navještaj o Isusu kao što je to bilo u zajednici prihvaćeno i vjerno dalje prenošeno.

Već Pavao govori o »naviještanju Evanđelja« (usp. Gal 2,2; 1 Sol 2,9), a to znači da njegova zajednica znade o čemu je riječ i što taj pojam označava: Radosna vijest sastoji se u tome, da je Bog darovao spasenje svijetu poslanjem svoga Sina, njegovom smrću i uskrsnućem.

Kako je ovaj pojam euangeliōzmai/euangeliōn različito upotrebljavan u spisima NZ, on uvijek označava usmeno prenošenje spasenjske vijesti, a nikada se ne odnosi na određeni pismeni spis, na knjigu kao takvu. Ovaj pojam označava konkretnu praksu (usp. Dj 5,42), usmeno naviještanje Radosne vijesti, što je prvi korak na putu do vjere. Evangelizacija je označavala dimenziju prvotnog kršćanskog djelovanja; to je pored naviještanja u sebi uključivalo i svjedočenje.

2.1 Elementi evangelizacije

Kad je danas riječ o evangelizaciji, treba imati u vidu neke elemente koje spominje apostolski napatuk *Evangeliū nuntiandi* u br. 24: *Svjedočenje; Izričiti navještaj; Pristanak srca; Ulazak u zajednicu; Primanje znakova; Apostolsko djelovanje.*

Trebalo bi ponešto, barem u najkraćim crtama, reći o svakom od spomenutih elemenata.

2.1.1 Svjedočenje

Naviještanje Radosne vijesti »mora najprije biti razglašeno svjedočenjem« (EN, 21). Vjernici koji žive i kreću se u jednoj sredini, »... posve jednostavno i neusiljeno zrače svoju vjeru u vrednote koje su iznad uobičajenih vrednota i svoju nadu u nešto što ne vide, o čemu se čovjek po sebi ne bi usudio ni sanjati. Takvim svjedočanstvom bez riječi kršćani u srcu onih koji ih vide kako žive neodoljivo izazivaju pitanje: Zašto su oni takvi? Zašto provode takav život? Što ih — ili tko ih nadahnju-

je? Zašto su među nama? — Već je takvo svjedočanstvo, šutljivo ali vrlo snažno i djelotvorno, razgllašavanje Radosne vijesti. To je prvi korak u evangelizaciju« (EN, 21). Dakle, kršćani su pozvani i obavezani svojim životom posvjedočiti da stoje iza onih vrijednosti koje su po vjeri primili.

2.1.2 Izričiti navještaj

Pored životnog svjedočenja traži se i izričiti navještaj, »jer se i najbolje svjedočanstvo na kraju pokaže nemoćnim, ako ne bude razjašnjeno i opravdano« (EN, 22). O Isusu se mora govoriti i »nema istinske evangelizacije ako se ne obznani ime, nauk, život, Obecanje, Kraljevstvo, otajstva Sina Božjega Isusa iz Nazareta« (EN, 22). Crkva se mora uvijek iznova pitati: »Koga poslati da naviješta otajstvo Isusa Krista? Kojim jezikom naviještati to otajstvo? Što učiniti da ono odjekne i stigne do svih koji ga moraju čuti«? (EN, 22). Ovo naviještanje »ima tako važno mjesto u evangelizaciji da se često uzima kao njezina istoznačnica«, premda je ono »samo jedan vid evangelizacije« (EN, 22). Važno je da evangelizacija ne počima prvenstveno »kerigmom, propovijedi ili katehezom« (EN, 22), nego svjedočanstvom.

2.1.3 Pristanak srca

Životno svjedočanstvo i navještaj moraju doprijeti do druge osobe i kod nje izazvati »unutrašnji pristanak« (EN, 23) na obraćenje. To nije razumski pristanak, nego pristanak srcem i to »uz istine koje je Gospodin u svom milosrđu objavio«, tj. »pristajanje uz životni program koji to pristajanje uključuje, na život koji je odsad promijenjen« (EN, 23).

2.1.4 Ulazak u zajednicu

Onaj tko doživi unutarnju promjenu i tko pristane na novi način života, ne može ostati pri ranijem načinu življenja, nego se ta promjena »očituje opipljivim i vidljivim ulaskom u neku zajednicu vjernika« (EN, 23). Zajednica kojoj se oni pridružuju »jest sama po sebi znak preobrazbe, znak novosti života: to je Crkva, vidljivi sakrament spasenja« (EN, 23). Budući da se ovdje radi o promjeni životnog stava, pojedinac treba oslonac u zajednici. Na temelju rečenoga postaje nam sve očevidnije koliko odgovornost nosi zajednica vjernika za svakoga novog člana. Čini se da se upravo ta odgovornost zajednice izgubila iz vida.

2.1.5 Primanje znakova

Ulazak u zajednicu očituje se na vanjski i vidljiv način preko sakramentalnih znakova, što se ne događa bez liturgije. »U dinamici evanđeoskog navještaja onaj koji prihvati Evanđelje kao Riječ na spasenje obično to sakramentalno očituje pridruženjem Crkvi i primanjem sakramenata koji očituju i podržavaju to pridruženje, milošću koju daju« (EN, 23).

2.1.6 Apostolsko djelovanje

»Naposljetku, čovjek koji je evangeliziran sam počinje evangelizirati... Nemoguće je i zamisliti da je netko Riječ prihvatio i predao se Kraljevstvu a da sa svoje strane ne počne svjedočiti i naviještati« (EN, 24). To je zapravo mjerilo koliko je netko istinski promijenio svoj život. Navedeni elementi evangelizacije čine jednu cjelinu i međusobno su ovisni, tako da ne možemo samo neke od njih posebno izdvojiti i pridati im posebnu važnost, jer bi kao samostalni bili nepotpuni. Ovi nam elementi govore da je evangelizacija proces koji se događa *stupnjevito*. Treba napomenuti da se ovdje radi o osobi koja nije krštena, a donijela je odluku, na temelju kršćanskog svjedočenja i propovijedanja, da se obrati.

2.2 Cilj evangelizacije

Temeljna je zadaća Crkve navijestiti svim ljudima ponuđeni spas u Isusu Kristu i dovesti ih do vjere. Takav navještaj predpostavlja čovjekovu promjenu iznutra; ona mora biti vidljiva. Sredina u kojoj se obraćenik kreće mora primijetiti taj životni zaokret. Evangelizacija ima za cilj »obratiti osobnu i kolektivnu svijest ljudi, njihovo djelovanje, život i njihove stvarne životne sredine« (EN, 18). Tim je određen cilj pastoralnog djelovanja, naime evanđeoska poruka mora biti donesena u dodiru s konkretnim problemima modernog društva i s njime konfrontirana. Ovdje nije riječ o doktrini, nego o živom naviještanju. Naši su suvremenici velikim dijelom agnostici, praktični ateisti, njih treba evangelizirati. Za njih će to bit prva evangelizacija, premda je za Crkvu »druga«. Da ne bi došlo do zabune, ovdje nije riječ o katehizaciji, jer evangelizacija nadilazi katehizaciju u doslovnom smislu. Kateheza je samo jedan vid u evangelizaciji i pretpostavlja već krštene osobe, dok evangelizacija ima posla sa širim krugom: od agnostika do onih koji nisu imali prilike čuti za Radosnu vijest. Evangelizacija ima zadatak navijestiti Evanđelje po prvi put, što treba kod slušateljā uroditi plodom i dovesti ih do obraćenja. Katehizacija treba nastojati da taj prvi navještaj dalje dozrijeva i da obraćenu osobu dalje vodi i sistematski je pouči o osobi Isusa Krista i njegovoj Radosnoj vijesti (usp. CT, 19).

2.3 Tko je dužan evangelizirati

Crkva, kršćanska zajednica i svaki pojedini vjernik dužni su naviještati Radosnu vijest i donijeti je u svaku ljudsku sredinu. II. vatikanski koncil kaže: »Crkva ima po božanskoj zapovijedi dužnost da ide po svem svijetu i da propovijeda Evanđelje svakom stvorenju« (DH, 13). Isti Koncil govori na drugom mjestu »da je cijela Crkva misionarska, a djelo evangelizacije temeljna dužnost Božjeg naroda« (AG, 35).

Evangelizacija nije samo jedna od mnogih djelatnosti Crkve, nego je to njezina osnovna zadaća; to spada na bit njezine egzistencije. Crkva je »poslana i ovlaštena za evangelizaciju svijeta«, jer »evangelizacija ni za koga nije nekakvo usamljeno djelovanje pojedinca nego je to duboko crkveni čin« (EN, 60). Važno je napomenuti da »nijedan blagovijesnik

nije potpuni gospodar u svom evanđeoskom djelovanju niti ima neograničenu vlast kojom bi raspolagao prema individualističkim mjerilima i pogledima već u zajedništvu s Crkvom i njezinim Pastirima« (EN, 60). Na završetku VI. simpozija Vijeća biskupskih konferencija Europe papa Ivan Pavao II. je rekao prisutnim biskupima: »Očito mi nismo sami u djelu naviještanja Evanđelja: imamo i suradnike. Htio bih osobito istaknuti poslanje svećenika, redovnika i redovnica. Njihovo navjesticeljsko djelo je bitno i prvotno. Ovim povlaštenim suradnicima moramo posvetiti našu pomniju i usrdnu pažnju, da ih usmjerimo mudro, s ljubavlju i dalekosežno, da ih podržimo u kušnjama i ohrabrimo u poteškoćama, da im osiguramo prikladnu duhovnu i kulturnu obnovu« (ESE, str. 17).

Ništa manju i važniju ulogu u evangelizaciji nemaju ni laici, čije je polje »evangelizacijskog rada . . . veliki i složeni svijet politike, društvenog života, gospodarskih odnosa, ali i svijet kulture, znanosti, umjetnosti, međunarodnog života, sredstva društvenog priopćivanja, pa neke stvarnosti otvorene evangelizaciji kao što je ljubav, obitelj, odgoj djece i mladeži, stručni rad, ljudska patnja« (EN, 70). Nažalost, ova je grana u našim zajednicama sasvim ispuštena iz vida te se gotovo i ne može govoriti o laičkom pokretu, a to znači da ne možemo niti očekivati njihovu pomoć u evangelizaciji. Kad je riječ o laicima, onda bi trebalo posebno spomenuti obitelj, koja bi morala biti mjesto kao i Crkva »gdje se Evanđelje prenosi i odakle ono zrači« (EN, 71). A mladi, što o njima reći? Najvećim su dijelom prepušteni sebi i svojim problemima. Njihovi vršnjaci, koji su dobro odgojeni u vjeri i molitvi, trebali bi pružiti pomoć u evangelizaciji.

Umjesto zaključka

Naša domovinska Crkva mora postati svjesna vremena i prostora u kojemu živi i odgovornosti koju nosi:

— Kad je riječ o evangelizaciji, onda treba znati da se ni u nas nije svugdje dogodila »prva evangelizacija«; zato će trebati poduzeti »drugu«, koja će se oslanjati na prvu, tj. na samo Isusovo a zatim i apostolsko naviještanje.

— Moramo govoriti o samoevangelizaciji već krštenih osoba; tu spadamo i mi svećenici i biskupi.

— Mi moramo pri evangelizaciji računati na današnje demokratsko shvaćanje slobode: ne možemo nikome nametnuti naše uvjerenje nego moramo osobu koju evangeliziramo našim svjedočenjem potaknuti na razmišljanje.

— Prijeti nam opasnost, ako ne poduzmемо temeljitiju i stalnu katehizaciju, da izgubimo dio članova iz Crkve koje još imamo.

— Trebalo bi se istinskim kršćanskim življenjem oduprijeti praktičnom ateizmu koji je u svagdašnjem životu zahvatio dobrim dijelom i kršćane.

THE IMPORTANCE OF THE »SECOND EVANGELIZATION« IN THE PRESENT MOMENT

Summary

The question of evangelization has become a pastoral problem which has been particularly discussed on the V and VI symposia of the Council of European bishops' conferences (CCEE) in Rome during 1982 and 1985. The Apostolic instruction of Paul VI: »Evangelii nuntiandi«, speaks specifically about evangelization in the second chapter under the title: »What does announcing the Gospel mean?« In order to approach the »second evangelization of Europe«, (this includes our territory as well), we first of all must look at the present situation our Church finds itself in. To be sure, the pressing problems of secularization and atheism fall into this situation. The consequences of secularization can be seen amongst us in an increasing drop in Mass attendance, privatization of religion, disassociation from the Church and in the fact that the family is no longer the center of religious life. Rapid migration from villages to cities has also contributed to this as well as the consumerist mentality. Atheism is present in all forms, especially practical atheism. This is the »spiritual dullness« which destroys man's fundamental values. The Church is called to undertake this »second evangelization« precisely under these circumstances.